

AUDYT KRAJOBRAZOWY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

KRAJOBRAZ PRIORYTETOWY

CHARAKTERYSTYKA KRAJOBRAZU

Nazwa krajobrazu: Bielsko-Biała centrum

Kod krajobrazu: 24-513.32-051

Położenie administracyjne: Gmina Bielsko-Biała, Powiat Bielsko-Biała

Katowice, Warszawa

2025

Projekt realizowany na zlecenie
Województwa Śląskiego
(Umowa CRU WSL nr 1462/GN/2021)

Wykonawca prac:

Konsorcjum w składzie

Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska
(Lider Konsorcjum)

UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Uniwersytet Śląski w Katowicach
(Partner Konsorcjum)

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
(Partner Konsorcjum)

Akademia Śląska (dawniej Wyższa Szkoła Techniczna)
w Katowicach
(Partner Konsorcjum)

Kierownik naukowy Audytu:

dr hab. Urszula Myga-Piątek, prof. UŚ – Uniwersytet Śląski w Katowicach

fot. okładka:

Dobrze zachowany układ urbanistyczny średniowiecznego miasta Bielska (fot. Bd)

1 METRYCZKA OGÓLNA KRAJOBRAZU

Nazwa Krajobrazu	Bielsko-Biała centrum
ID	1404
Kod krajobrazu	24-513.32-051
Typ, podtyp krajobrazu	10a - Zespoły urbanistyczne o zachowanych założeniach historycznych
Typ rzeźby terenu*	D - Krajobrazy wzgórzowe
Kod mezoregionu*	513.32
Nazwa mezoregionu*	Pogórze Śląskie
Typ krajobrazu naturalnego*	Wyżyn i niskich gór; Dolin i Obniżeń
Nazwa krajobrazu naturalnego*	Krzemianowe i glinokrzemianowe - erozyjne: pojedynczych wzniesień; Zalewowych den dolin - akumulacyjne: Równin zalewowych w terenach nizinnych i wyżynnych
Kod podokręgu geobotanicznego*	H.1a.1.b
Nazwa podokręgu geobotanicznego*	Bielski
Typ krajobrazu roślinności potencjalnej*	18
Nazwa krajobrazu roślinności potencjalnej*	Grąd subkontynentalny, odmiana małopolska, forma podgórska, seria uboga
Kod regionu historyczno-kulturowego*	III.A.3; III.C.1
Nazwa regionu historyczno-kulturowego*	Ziemia Bielsko-Bialska i Wadowicka; Śląsk Cieszyński, część podgórska, zurbanizowana
Położenie administracyjne	Gmina Bielsko-Biała, Powiat Bielsko-Biała
Powierzchnia (ha)	183,55

*podano dla jednostki dominującej

2 CHARAKTERYSTYKA KRAJOBRAZU

Krajobraz priorytetowy - wielkomiejski, o zachowanych założeniach historycznych obejmujący centralną część Bielska-Białej.

Krajobraz wskazany jako priorytetowy w wyniku:

- oceny eksperckiej z kryterium ważności ze względu na walory kulturowe: dobrze zachowany układ średniowieczny miasta wraz z zamkiem, reliktnymi murów obronnych i zabudową rynku oraz wyróżniające się obiekty kulturowe, w tym zespół obiektów parafii ewangelicko-augsburskiej, a także walory fizjonomiczne związane z ekspozycją najważniejszych dominant krajobrazowych: Zamku Sułkowskich oraz Katedry św. Mikołaja.

3 WALORY KRAJOBRAZOWE

Walory przyrodnicze

Otoczenie doliny rzecznej ze słabo widocznymi poziomami tarasowymi (taras zalewowy) w obszarze przekształconym przez człowieka. Urozmaicone ukształtowanie terenu, a także pojedyncze obiekty geomorfologiczne w postaci głazu narzutowego (geostanowisko). W strukturze przyrodniczej jednostki charakteryzującej się zwartą zabudową główną rolę odgrywa zieleń urządzona w formie nasadzeń przyulicznych, zieleni podwórek, placów, skwerów, parków, cmentarzy i zieleni przykościelnej. Na obszarze jednostki występuje 14 pomników przyrody.

Walory kulturowe

Jednostka o bardzo dużym nasyceniu walorami kulturowymi. Do najważniejszych z nich należy układ średniowiecznego miasta Bielska wraz z zamkiem, relikdami murów obronnych, katedrą oraz zabudową rynku (kamienice głównie XVII wieczne). Na pozostałym obszarze występują liczne zabytkowe wille i kamienice z XIX w. oraz pojedyncze zabytkowe budynki użyteczności publicznej. Do wyróżniających się obiektów jednostki należy tzw. Bielski Syjon - zespół obiektów parafii Ewangelicko-Augsburskiej, w tym m.in. kościół, dawny sierociniec, dawne budynki szkół, plebania, stary cmentarz). W jednostce występują obiekty dziedzictwa poprzemysłowego związane z przemysłem włókienniczym. Do wyróżniających się należy zespół zabudowy Zakładu A byłej Bielskiej Fabryki Maszyn Włókienniczych (BeFaMa) z przełomu lat 20 i 30 XX w. (obecnie Centrum Biznesu Befama) oraz zespół zabudowy byłej fabryki grempli Adolfa Mänhardta z końca XIX i początku XX w. (obecnie obiekt o funkcjach mieszkalno-usługowych). Przez obszar przebiega szlak kulturowy Małopolska Droga św. Jakuba.

Fizjonomia krajobrazu

Krajobraz miasta o korzeniach średniowiecznych z dobrze zachowanymi podstawowymi elementami i ich strukturą, które wpływają na wysokie walory fizjonomiczne. Najważniejsze dominanty krajobrazowe stanowią Zamek Sułkowskich, Katedra św. Mikołaja oraz Ratusz. Rynek ma charakter konkretnego wnętrza krajobrazowego zamkniętego pierzejami zabytkowej zabudowy kamienicznej, z licznymi zabytkami. Plac miejskie przed wyróżniającymi się architektonicznie budynkami stanowią zarówno wnętrza krajobrazowe jak i przedpola ekspozycji dla tych dominant. W strukturze miasta wyróżnić można także typowe dla terenów zwartej zabudowy przyulicznej wnętrza krajobrazowe długie i wąskie związane z osiami widokowymi wzdłuż ulic. Obiekty dziedzictwa poprzemysłowego wtopione w krajobraz miasta i jego strukturę funkcjonalną. Przez obszar przebiega zielony, turystyczny Szlak 700-lecia Bielska.

4 DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

ZDJĘCIE NR 1

Zabytkowy rynek Bielska - cenne obiekty architektury mieszczańskiej (fot. Adam Kaliszuk)

ZDJĘCIE NR 2

Budynek Poczty Polskiej - przykład zachowanej XIX wiecznej zabudowy użyteczności publicznej (fot. Adam Kaliszuk)

ZDJĘCIE NR 3

Zamek Książąt Sułkowskich o średniowiecznym rodowodzie (fot. Adam Kaliszuk)

ZDJĘCIE NR 4

Średniowieczna katedra Św. Mikołaja przebudowana w stylu modernistycznym na początku XX wieku (fot. Adam Kaliszuk)

ZDJĘCIE NR 5

ul. Podcienie widok w kierunku zamku od strony rynku (fot. Bd)

5 DOKUMENTACJA KARTOGRAFICZNA

POŁOŻENIE KRAJOBRAZU PRIORYTETOWEGO

